

Müəllimlərin işə qəbulu müsabiqəsinin qiymətləndirmə çərçivəsi

Test imtahanda yoxlanılacaq bilik və bacarıqlar

Azərbaycan dili və ədəbiyyatı.....	1
Azərbaycan dili (dövlət dili kimi).....	6
Riyaziyyat.....	8
Fizika.....	9
Kimya.....	10
Biologiya.....	11
Cəqrafiya.....	12
Tarix.....	14
Xarici dil (ingilis dili).....	15
Xarici dil (rus dili).....	16
Xarici dil (alman dili).....	18
Xarici dil (fransız dili).....	19
Rus dili və ədəbiyyat (tədris dili).....	21
İnformatika.....	24
Musiqi.....	24
Təsviri incəsənət.....	25
Texnologiya.....	27
Fiziki tərbiyə.....	28
İbtidai sinif (Azərbaycan bölməsi).....	30
İbtidai sinif (rus bölməsi).....	32
Metodika və pedaqogika.....	35
Qiymətləndirmə çərçivəsinə aid qeydlər.....	37

Azərbaycan dili və ədəbiyyat

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxu	10
Yazı	4
Dil qaydaları	11
Ədəbiyyat və həyat həqiqətləri	15

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Oxu

Mətn üzərində iş

- Mətnin strukturunun müəyyən edilməsi
- Səbəb-nəticə əlaqəsinin müəyyənləşdirilməsi
- İdeyanın müəyyənləşdirilməsi
- Problem və həlli yolunun müəyyənləşdirilməsi
- Obrazların səciyyələndirilməsi
- Sözün kontekstə uyğun mənası üzərində iş (sözün həqiqi və məcazi mənası, semantikasi və s.)
- Ədəbi dilin normalarının (nitq mədəniyyətinin) yoxlanılması
- Ədəbi dilin üslublarının yoxlanılması
- Fikrin ümumiləşdirmə bacarığının yoxlanması (xülasə)
- Açıq və sətiraltı informasiyanın müəyyənləşdirilməsi

Yazı

- Dürğu işarələrinin işlənmə qaydası
- Plan tərtib edilməsi
- Əməli yazılar (ərizə, tərcümeyi-hal, akt, məktub və s.)
- Ədəbi dilin normalarının (nitq mədəniyyətinin) yoxlanılması
- Ədəbi dilin üslublarının yoxlanması
- Tezisin müəyyənləşdirilməsi

Dil qaydaları

Fonetika

- Saitlərin, samitlərin yazılışı və tələffüzü
- Sözün hərf və səs tərkibi
- Ahəng qanunu
- Heca
- Vurğu
- Fonetik təhlil

Leksika

- Sözün leksik və qrammatik mənası
- Sözün həqiqi və məcazi mənası
- Çoxmənalı sözlər
- Omonimlər
- Sinonimlər
- Antonimlər
- Frazoloji birləşmələr
- Terminlər
- Leksik təhlil

Söz yaradıcılığı

- Kök və şəkilçi
- Sözün quruluşca növləri (Bütün nitq hissələrini əhatə edir)
- Mürəkkəb sözlərin yaranma yolları və orfoqrafiyası
- Sözün başlanğıc forması
- Sözün tərkibinə görə təhlili

Morfologiya

Əsas nitq hissələri:

- **İsim.** İsmın qrammatik kateqoriyaları: hal, mənsubiyyət, şəxs (xəbərlilik), kəmiyyət. Ümumi və xüsusi isimlər. Konkret və mücərrəd isimlər. İsmın atributivləşməsi. İsmın sintaktik vəzifələri
- **Sifət.** Sifətin spesifik xüsusiyyətləri: əlamət və keyfiyyət bildirməsi. Sifətin müqayisə dərəcələri. Sifətin substantivləşməsi. Sifətin sintaktik vəzifələri
- **Say.** Sayın mənacə növləri. Sayın substantivləşməsi. Sayın orfoqrafiyası. Sayın sintaktik vəzifələri
- **Əvəzlilik.** Əvəzliyin mənacə növləri. Əvəzliyin sintaktik vəzifələri
- **Feil.** Təsdiq və inkar feillər. Təsirli və təsirsiz feillər. Feilin qrammatik məna növləri. Təsriflənən - şəxsə və kəmiyyətə görə dəyişməsi (feilin şəkilləri), təsriflənməyən feillər. Feilin sintaktik vəzifələri. İdi, imiş, isə köməkçi sözlərinin nitq hissələrinə qoşulması. Feilin sintaktik vəzifəsi
- **Zərf.** Zərfin mənacə növləri. Zərfin sintaktik vəzifələri

Köməkçi nitq hissələri:

- **Qoşma.** Qoşmanın mənacə növləri. Qoşmanın orfoqrafiyası. Qoşmalarda yerinə görə dürgü işarələrinin işlənməsi. Qoşmanın sintaktik vəzifələri
- **Bağlayıcı.** Bağlayıcının mənacə növləri. Bağlayıcılara aid dürgü işarələrinin işlənməsi. Bağlayıcının cümlədə rolu
- **Ədat.** Ədatın mənacə növləri. Ədatın orfoqrafiyası. Ədata aid dürgü işarələrinin işlənməsi. Ədatın cümlədə rolu
- **Modal sözlər.** Modal sözlərin mənacə növləri. Modal sözlərə aid dürgü işarələrinin işlənməsi. Modal sözlərin cümlədə rolu
- **Nida.** Nidaların orfoqrafiyası. Nidanın cümlədə rolu
- Yerinə görə nitq hissələrinin bir-biri ilə oxşarlığı
- Sözün morfoloji təhlili

Sintaksis

- **Söz birləşmələri.** Söz birləşmələrinin növləri. İsmi birləşmələr (təyini söz birləşmələri, təyini söz birləşmələrinə daxil olmayan ismi birləşmələr). Mürəkkəb adlar. Feili birləşmələr
- **Sintaktik əlaqələr.** Sintaktik əlaqələrin növləri: tabesizlik əlaqəsi, tabelilik əlaqələri (uzlaşma, idarə, yanaşma). Tabelilik əlaqələrinin göstəriciləri
- **Cümlə üzvləri.** Cümlənin baş üzvləri. Mübtəda. Mübtədanın spesifik xüsusiyyətləri. Mübtədanın ifadə vasitələri. Xəbər. Xəbərin spesifik xüsusiyyətləri. Xəbərin ifadə vasitələri
- **Cümlənin ikincidərəcəli üzvləri.** Tamamlıq. Təyin. Zərflik İkincidərəcəli üzvlərin spesifik xüsusiyyətləri. Cümlənin ikincidərəcəli üzvlərinin ifadə vasitələri
- **Həmcins üzvlər.** Həmcins üzvlərdə ümumiləşdirici sözlər. Ümumiləşdirici sözlərə və həmcins üzvlərə aid durğu işarələrinin işlənməsi
- **Cümlədə söz sırası.** Əlavələr. Xitab. Ara sözlər. Əlavələr, xitab, ara sözlərə aid durğu işarələrinin işlənməsi
- **Cümlə. Söz-cümlə.** Məqsəd və intonasiyaya görə cümlənin növləri.
- **Şəxsə görə sadə cümlənin növləri.** (Müəyyən şəxslə cümlə. Qeyri-müəyyən şəxslə cümlə. Ümumi şəxslə cümlə. Şəxssiz cümlə. Adlıq cümlə)
- **Cümlənin quruluşca növləri.** Sadə cümlə. Mürəkkəb cümlə. Mürəkkəb cümlənin növləri: tabesiz və tabeli mürəkkəb cümlə. Tabeli mürəkkəb cümlədə budaq cümlənin növləri. Tabeli mürəkkəb cümlənin komponentlərinin əlaqələndirmə vasitələri
- Vasitəsiz nitq. Vasitəsiz nitqdə durğu işarələri. Vasitəli nitq
- Sintaktik təhlil
- **Yazının növləri**

Ədəbiyyat və həyat həqiqətləri

- **Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı:**
- "Ağıllı uşaq nağılı"
- "Çahargah əfsanəsi"
- "Xan sarayı" əfsanəsi
- "Derzi şagirdi Əhməd" nağılı

Əfzələddin Xaqani Şirvani. “Gənclərə nəsihət” əsəri

- **“Kitabi-Dədə Qorqud” eposu.** “Basatın Təpəgözü öldürdüyü boy”, “Qazan bəyin oğlu Uruz bəyin dustaq olduğu boy”, “Salur Qazanın evinin yağmalandığı boy”
- **Nizami Gəncəvi.** “Sultan Səncər və qarı” əsəri. “Yaralı bir uşağın dastanı” əsəri. “İskəndərnamə” poeması
- **İmadəddin Nəsimi.** “Sığmazam” qəzəli. “Ağrımaz” qəzəli
- **Şah İsmayıl Xətai.** “Bahariyyə” (“Dəhnamə” poemasından) - “Dəhnamə” poeması
- **Məhəmməd Füzuli.** “Söz”, “Məni candan usandırdı...” qəzəli. “Leyli və Məcnun” poeması
- **“Koroğlu” eposu.** “Düratın itməyi” qolu. “Durna teli” qolu. “Koroğlu ilə Bolu bəy” qolu. “Həmzənin Qıratı qaçırması” qolu
- **Molla Pənah Vaqif.** “Hayıf ki, yoxdur” qoşması. “Pəri” qoşması
- **Abbasqulu ağa Bakıxanov.** “Hikmətin fəziləti” mənzum hekayəsi
- **Qasım bəy Zakir.** “Durnalar” qoşması. “Badi-səba, mənim dərdi-dilimi...” qoşması.
- **Mirzə Fətəli Axundzadə.** “Hekayəti-müsyö Jordan həkimi-nəbatat və Dərviş Məstəli şah caduküni-məşhur” komediyası. “Aldanmış kəvakib” povesti
- **Aşıq Ələsgər.** “Dağlar” rədifli qoşmalar
- **Seyid Əzim Şirvani.** “Qafqaz müsəlmanlarına xitab” şeiri. “Guş qıl...” müxəmməsi
- **Nəcəf bəy Vəzirov.** “Müsibəti-Fəxrəddin” faciəsi
- **Süleyman Sani Axundov.** “Nurəddin” hekayəsi
- **Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev.** “Bomba” əsəri
- **Məhəmməd Hadi.** “Türkün nəğməsi” şeiri
- **Cəlil Məmmədquluzadə.** “Qurbanəli bəy” əsəri. “Anamın kitabı” tragikomediyası
- **Mirzə Ələkbər Sabir.** “Əkinçi” satirası. “Neylərdin, ilahi?!” satirası
- **Hüseyn Cavid.** “Ana” faciəsi. “İblis” faciəsi
- **Əhməd Cavad.** “Azərbaycan bayrağına” şeiri. “Səsli qız” poeması
- **Cəfər Cabbarlı.** “Ana” şeiri. “Oqtay Eloğlu” faciəsi
- **Y. V. Cəmənzəminli.** “Zeybək qızı” hekayəsi

- **Abdulla Şaiq.** “Anabacı” hekayəsi
- **Almas İldırım.** “Əsir Azərbaycanım” şeiri
- **Mikayıl Müşfiq.** “Yağış yağarkən” şeiri. “Həyat sevgisi” şeiri
- **Məhəmmədhüseyn Şəhriyar.** “Heydərbabaya salam” poeması. “Türkün dili” şeiri
- **Süleyman Rüstəm.** “Təbrizim” şeiri
- **Mirmehdi Seyidzadə.** “Əqrəb və Çanaqlı bağa” təmsili
- **Cabir Novruz.** “Mən bizim anaları Günəşlə tən tuturam” şeiri
- **Mirzə İbrahimov.** “Azad” hekayəsi. “Gələcək gün” romanı
- **Hikmət Ziya.** “Kərgədan və Qarışqa” təmsili
- **Əliqə Kürçaylı.** “Qaranquş” şeiri
- **Səməd Vurğun.** “Azərbaycan” şeiri. “Ananın öydü” şeiri. “Vaqif” dramı
- **Rəsul Rza.** “Çinar ömrü” şeiri. “Qızılgül olmaydı...” poeması
- **Mir Cəlal.** “Bahar” (“Bir gəncin manifesti” romanından parça). “Açıq kitab” romanı
- **Ənvər Məmmədخانlı.** “Qızıl qönçələr” hekayəsi
- **İsa Hüseynov.** “Zəhər” hekayəsi
- **Məmməd Araz.** “Azərbaycan – dünyam mənim” şeiri. “Əsgər məktubu” şeiri
- **Əli Kərim.** “Qaytar ana borcunu” şeiri
- **Anar.** “Keçən ilin son gecəsi” pyesi
- **Elçin.** “Talvar” hekayəsi
- **Sabir Əhmədli.** “Dərs” hekayəsi
- **İyas Əfəndiyev.** “Xurşidbanu Natəvan” dramı
- **İsmayil Şıxlı.** “Namərd gülləsi” hekayəsi. “Dəli Kür” romanı
- **Xəlil Rza Ulutürk.** “Qaytar mənim qüdrətimi, Azərbaycan!” şeiri
- **Fikrət Qoca.** “Şuşa” şeiri
- **Qılman İlkin.** “İntiqam” hekayəsi
- **Bəxtiyar Vahabzadə.** “İstiqlal” poeması. “Şəhidlər” poeması
- **İvan Krılov.** “Ağac” təmsili
- **Ernest Heminquey.** “Qoca və dəniz” povesti
- **M. A. Ərsoy.** “İstiqlal marşı” əsəri
- **Çingiz Aytmatov.** Manqurt (“Gün var əsrə bərabər” romanından). “Gün var əsrə bərabər” romanı
- **Mövzulararası əlaqə**

Ədəbiyyat nəzəriyyəsi

- Nəzm və nəsr
- Azərbaycan şeirində vəznlər
- Yazılı ədəbiyyatda ədəbi növlər və janrlar
- Bədii əsərdə həyat hadisələrini əksətdirmə üsulları
- Bədii gülüş
- Bədii əsərin quruluşu. Süjet və kompozisiya
- Bədii əsərin dili. Bədii təsvir və ifadə vasitələri

Azərbaycan dili (dövlət dili)

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxu	20
Yazı	6
Dil qaydaları	14

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Oxu

Mətn üzrə fəaliyyətlər

- Mətnin xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi
- Mətnin tərkib hissələrinin (giriş, əsas hissə, nəticə) müəyyən edilməsi
- Kontekstə əsasən söz və ifadələrin mənasının müəyyən edilməsi
- Mətnin üslubuna görə fərqləndirilməsi
- Mətnin üslub və struktur xüsusiyyətlərinə görə təhlil edilməsi
- Mövzu və ideyanın müəyyən edilməsi
- Səbəb-nəticə əlaqələrinin müəyyən edilməsi
- Mətnə problemin müəyyən edilməsi
- Mətn tiplərinin (nəqli, təsviri, mühakimə) müəyyən edilməsi
- Obrazların seçiyələndirilməsi
- Bədii təsvir və ifadə vasitələrinin müəyyən edilməsi

Yazı

- Yazıda orfoqrafik və qrammatik qaydaların tətbiq edilməsi
- Ədəbi dilin normalarının yoxlanılması
- Plan tərtib edilməsi
- Dürğu işarələrinin işlənmə qaydalarının tətbiq edilməsi
- Əməli yazıların (əlan, məktub, teleqram, izahat, ərizə, tərcümeyi-hal, akt, arayış və s.) tərtib edilməsi

Dil qaydaları

Fonetika

- Orfoepiya. Azərbaycan dilinin orfoepiya qaydaları
- Saitlərin, samitlərin yazılışı və tələffüzü
- Sözün hərf və səs tərkibi
- Ahəng qanunu
- Heca
- Vurğu
- Sözün fonetik xüsusiyyətləri

Leksika

- Sözlün leksik və qrammatik mənası
- Sözlün həqiqi və məcazi mənası
- Çoxmənalı sözlər
- Omonimlər
- Sinonimlər
- Antonimlər
- Frazeoloji birləşmələr
- Terminlər

Söz yaradıcılığı

- Sözlün tərkibi: kök və şəkilçi
- Sözlün quruluşca növləri (Bütün nitq hissələrini əhatə edir)
- Mürəkkəb sözlərin yaranma yolları. Mürəkkəb sözlərin yazılışı
- Eyniköklü sözlər

Morfologiya

Əsas nitq hissələri

- **İsim.** Konkret və mücərrəd isimlər. İsmnin qrammatik kateqoriyaları: hal, mənsubiyyət, kəmiyyət, şəxs (xəbərlilik). Ümumi və xüsusi isimlər. Bəzi ikihecalı isimlərdə son saitın düşməsi
- **Sifət.** Sifətin spesifik xüsusiyyətləri: əlamət və keyfiyyət bildirməsi. Sifətin müqayisə dərəcələri. Sifətin substantivləşməsi. Sifətlərin yazılışı
- **Say.** Sayın məna növləri. Numerativ sözlər. Sayın substantivləşməsi
- **Əvəzlik.** Əvəzliyin məna növləri. Əvəzliyin sintaktik vəzifələri. "O" və "bu" əvəzliliklərindən sonra vergülün işlədilməsi
- **Feil.** Təsdiq və inkar feillər. Feilin qrammatik məna növləri. Feilin zamanları. Təsriflənən feillər (feilin şəkilləri) Təsriflənməyən feillər: Məsdər, feili sifət, feili bağlama. İdi, imiş, isə köməkçi sözlərinin nitq hissələrinə qoşulması
- **Zərf.** Zərfin məna növləri

Köməkçi nitq hissələri

- **Qoşma.** Qoşmanın məna növləri. Qoşmaların yazılışı.
- **Bağlayıcı.** Bağlayıcının məna növləri. Tabesizlik bağlayıcıları və onların növləri. Tabelilik bağlayıcıları və onların növləri. Bağlayıcıların yazılışı və onlarda vergülün işlənməsi
- **Ədat.** Ədatların məna növləri. Ədatların yazılışı
- **Modal sözlər.** Modal sözlərin məna növləri. Modal sözlərin cümlədə yeri, yazılışı və onlarla bağlı vergülün işlənməsi
- **Nida.** Nidanın cümlədə rolu. Nidanın cümlədə yeri və onlarla bağlı vergülün işlənməsi

Sintaksis

- Söz birləşmələri. Söz birləşmələrinin növləri. İsmi birləşmələr. Feili birləşmələr
- Cümlə. Cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri. Söz-cümlə
- Cümlə üzvləri. Cümlənin baş üzvləri. Mübtəda. Mübtədanın ifadə vasitələri. Xəbər. Xəbərin ifadə vasitələri. Cümlənin ikincidərəcəli üzvləri. Tamamlıq.
- Təyin. Zərflik. Cümlənin ikinci dərəcəli üzvlərinin ifadə vasitələri
- Həmcins üzvlər. Həmcins üzvlərdə ümumiləşdirici sözlər. Həmcins üzvlərdə düzgü işarələrinin işlənməsi
- Əlavələr. Əlavələrdə düzgü işarələri
- Cümlədə sözlərin sırası
- Məntiqi vurğu
- Qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlər. Xitab və ara sözlər.
- Cümlənin quruluşca növləri. Sadə və mürəkkəb cümlələr. Sadə cümlənin şəxsə görə növləri
- Mürəkkəb cümlə: tabeli və tabelsiz mürəkkəb cümlələr. Tabelsiz mürəkkəb cümlə. Tabelsiz mürəkkəb cümlənin növləri. Tabeli mürəkkəb cümlə. Baş və budaq cümlə. Budaq cümləni baş cümləyə bağlayan vasitələr. Mürəkkəb cümlədə düzgü işarələri
- Vasitəsiz nitq
- Vasitəli nitq

Riyaziyyat

Məzmun sahələri və sual sayı

Ədədlər və əməllər	4
Cəbr və funksiyalar	18
Həndəsə və ölçmə	14
Statistika və ehtimal	4

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Ədədlər və əməllər

- Həqiqi ədədlər və onlar üzərində əməllər
- Kompleks ədədlər və onlar üzərində əməllər
- Nisbət, tənəsüb, faiz
- Çoxluqlar və birləşmələr nəzəriyyəsi

Cəbr və funksiyalar

- Rasional ifadələr
- Çoxhədlilər və onlar üzərində əməllər
- İrrasional ifadələr və həqiqi üstlü qüvvət
- Tənliklər, tənliklər sistemi. Tənlik qurmaqla məsələ həlli
- Bərabərsizliklər, bərabərsizliklər sistemi və bərabərsizliklər heyəti
- Ədədi ardıcılıqlar. Silsilələr
- Funksiyalar və qrafiklər

- Triqonometrik funksiyalar, triqonometrik tənliklər və triqonometrik bərabərsizliklər
- Üstlü və loqarifmik ifadələr. Üstlü və loqarifmik funksiyalar. Üstlü və loqarifmik tənliklər. Üstlü və loqarifmik tənliklər sistemi. Üstlü və loqarifmik bərabərsizliklər. Üstlü və loqarifmik bərabərsizliklər sistemi
- Limit
- Törəmə və onun tətbiqləri
- İbtidai funksiya və qeyri-müəyyən inteqral.
- Müəyyən inteqral və onun tətbiqi

Həndəsə və ölçmə

- Sadə həndəsi fiqurlar
- Üçbucaqlar
- Qabarıq çoxbucaqlılar, qabarıq dördbucaqlılar
- Çevrə və dairə
- Müstəvi fiqurlarının sahəsi
- Müstəvidə və fəzada koordinatlar üsulu. Hərəkət və oxşarlıq. Vektorlar
- Fəzada düz xətt və müstəvilərin qarşılıqlı vəziyyəti
- Çoxüzlülər, onların səthinin sahəsi və həcmi
- Fırlanma cisimləri, onların səthinin sahəsi və həcmi
- Fəza fiqurlarının kombinasiyaları və müstəvi kəsikləri

Statistika və ehtimal

- Statistikanın elementləri
- Hadisənin ehtimalı

Fizika

Məzmun sahələri və sual sayı

Fiziki hadisələr, qanun və qanunauyğunluqlar	16
Maddə və sahə, qarşılıqlı təsir, əlaqəli sistemlər	12
Eksperimental fizika və müasir həyat	12

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Mexanika

- Düzxətli bərabərsürətli və dəyişənsürətli hərəkət
- Çevrə üzrə bərabərsürətli hərəkət
- Nyuton qanunları
- Statikanın əsasları
- Ümumdünya cazibə qanunu. Ağırlıq qüvvəsi
- Elastiklik qüvvəsi. Çəki
- Sürtünmə qüvvəsi
- Bir neçə qüvvənin təsiri altında hərəkət
- İmpuls. Enerji. Saxlanma qanunları
- Mexaniki iş. Güc
- Mexaniki rəqslər

- Mexaniki dalğalar
- Bərk cisimlərin, mayelərin və qazların təzyiqi
- Arximed qanunu

Molekulyar fizika

- Molekulyar kinetik nəzəriyyə
- İdeal qaz qanunları
- Termodinamikanın əsasları
- Doyan və doymayan buxar
- Bərk cisimlərin xassələri
- Mayelərin xassələri

Elektrodinamika

- Elektrik yükü. Elektrik sahəsi
- Elektrostatik sahədə görülən iş
- Elektrik tutumu. Elektrik sahəsinin enerjisi
- Sabit cərəyan qanunları
- Müxtəlif mühitlərdə elektrik cərəyanı
- Maqnit sahəsinin induksiyası
- Yüklü zərrəciklərin maqnit sahəsində hərəkəti
- Elektromaqnit induksiyası
- Maqnit sahəsinin enerjisi
- Elektromaqnit rəqsləri
- Elektromaqnit dalğaları
- Dəyişən elektrik cərəyanı

Optika

- Həndəsi optikanın qanunları
- Müstəvi və sferik güzgülər, linzalar
- Dalğa optikası

Kvant fizikası

- Işıq kvantları və fotoeffekt
- Atom fizikası
- Nüvə fizikası
- Elementar zərrəciklər və onların təsnifatı
- Bölmələr arasında genetik əlaqə

Kimya

Məzmun sahələri və sual sayı

Maddə və maddi aləm	14
Kimyəvi hadisələr	18
Eksperiment və modelləşdirmə	4
Kimya və həyat	4

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Ümumi kimya

- Kimyanın ilk anlayışları
- Atomun quruluşu. Dövri qanun və dövri sistem
- Kimyəvi rabitə. Valentlik. Oksidləşmə dərəcəsi
- Maddə miqdarı. Avoqadro qanunu. Formul və tənlik üzrə hesablamalar
- Kimyəvi reaksiyaların təsnifatı. İstilik effekti

- Oksidləşmə-reduksiya reaksiyaları
- Kimyəvi reaksiyaların sürəti. Kimyəvi tarazlıq
- Oksidlər. Əsaslar. Turşular. Duzlar
- Məhlullar
- Elektrolitik dissosiasiya. İon mübadilə reaksiyaları. Hidroliz. Elektroliz

Qeyri-üzvi kimya

- Hidrogen, Oksigen, Su
- Halogenlər
- Kükürd və onun birləşmələri
- Azot və onun birləşmələri
- Fosfor və birləşmələri. Gübrələr
- Karbon və birləşmələri
- Silisium və birləşmələri. Silikat sənayesi
- Metalların ümumi xarakteristikası
- Litium yarımqrupu elementləri
- Berillium yarımqrupu elementləri. Suyun codluğu
- Bor yarımqrupu elementləri

Üzvi kimya

- Alkanlar
- Tsikloalkanlar
- Alkenlər
- Alkadienlər
- Alkinlər
- Aromatik karbohidrogenlər
- Karbohidrogenlərin təbii mənbələri
- Spirtlər. Fenollar
- Aldehidlər. Ketonlar
- Karbon turşuları
- Mürəkkəb efirlər. Yağlar. Yuyucu vasitələr
- Karbohidratlar
- Azotlu üzvi birləşmələr
- İrimolekullu birləşmələr

Biologiya

Məzmun sahələri və sual sayı

Canlıların quruluşu və müxtəlifliyi	7
Bioloji proseslər	12
İnsan və onun sağlamlığı	9
Canlıların təkamülü	7
Canlılar və ətraf mühit	5

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Canlıların quruluşu və müxtəlifliyi

- Canlıları öyrənən elm sahələri
- Canlıların əsas xüsusiyyətləri
- Canlıların təsnifatı
- Orqanizmin təşkili səviyyələri
- Biologiyanın tədqiqat üsulları
- Canlıların müxtəlifliyi
- Canlı orqanizmlərin quruluşu
- Hüceyrə və onun kimyəvi tərkibi

Bioloji proseslər

- Canlılarda qıcıqlanma. Reflekslər
- Canlılarda qidalanma
- Canlı orqanizmlərdə qanın hərəkəti
- Canlılarda tənəffüs
- Canlılarda ifrazat
- Canlılarda çoxalma və inkişaf
- Canlılarda hərəkət
- Canlılarda dəyişkənlik
- Canlılarda irsiyyət və onun qanunauyğunluqları
- Canlılarda gedən biokimyəvi proseslər
- Canlılarda maddələr mübadiləsi
- Seleksiya və onun metodları

İnsan və onun sağlamlığı

- İnfeksiyon xəstəliklər
- Qan xəstəlikləri
- Siner sistemi xəstəlikləri
- Həzm orqanlarının xəstəlikləri
- İrsi xəstəliklər
- Maddələr mübadiləsinin pozulması nəticəsində yaranan xəstəliklər
- Avitaminozlar
- Müxtəlif zədələnmələr və ilk yardımlar

Canlıların təkamülü

- Həyatın yaranması haqqında müxtəlif təsəvvürlər
- Təkamül təlimi
- Təkamülün hərəkətverici qüvvələri
- Mikro və makro təkamül
- Təkamülün yolları və istiqamətləri
- İnsanın təkamülü

Canlılar və ətraf mühit

- Orqanizm və ətraf mühit
- Ekoloji amillər
- Ekoloji sistemlər
- Ekosistemdə canlılar arasında qarşılıqlı münasibətlər
- Maddələr dövrəsi
- Bioloji müxtəlifliyin saxlanması
- Biosfer

Coğrafiya

Məzmun sahələri və sual sayı

Coğrafi məkan	10
Təbiət	15
Cəmiyyət	15

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Coğrafi məkan

- **Coğrafi kəşflər və tədqiqatlar, coğrafiya elminin inkişafı:** Coğrafi kəşflər və tədqiqatlar. Azərbaycanda coğrafiya elminin inkişafı. Coğrafiya elminin sahələri və müasir coğrafi biliklərin əldə edilməsi

- **Kartoqrafik təsvirlər:** Plan. Xəritə. Qlobus. Yer in forması və ölçüləri
- **Kainat və Günəş sistemi:** Kainatın yaranması və inkişafı. Günəş sistemi. Yer maqnetizmi. Yer in sutkalıq, illik hərəkətləri və onların coğrafi nəticələri

Tabiat

- **Litosfer:** Yer in inkişaf mərhələləri. Yer in daxili quruluşu və Yer səthini təşkil edən süxurlar. Yerdə baş verən tektonik proseslər və onların nəticəsi. Yer səthinin relyefi və onun təsərrüfat əhəmiyyəti. Azərbaycanın geoloji və geomorfoloji quruluşu, mineral ehtiyatları
- **Atmosfer:** Atmosferin tərkibi və quruluşu. Günəş radiasiyası və havanın temperaturu. Atmosfer təzyiqi, küləklər. Atmosferdə su. İqlim və onun təsərrüfatda rolu. Qlobal iqlim dəyişmələri. Azərbaycanın iqlimi
- **Hidrosfer:** Yer kürəsində suyun mənşəyi. Dünya okeanı və onun hissələri. Dünya okeanında baş verən fiziki, kimyəvi və dinamik proseslər. Dünya okeanının resursları və onun istifadəsi. Quru suları. Azərbaycanın daxili suları. Xəzər dənizi
- **Biosfer:** Biosferin yaranması və inkişafı. Coğrafi təbəqə. Torpaq. Təbii kompleks, təbii zona və landşaftlar. Bioloji resursların istifadəsi. Azərbaycanın torpaq örtüyü, biomüxtəlifliyi, landşaftları və təbiətin mühafizəsi. Azərbaycanın fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

Cəmiyyət

- **Dünya ölkələri:** Dünyanın siyasi xəritəsi. Dövlətlərin geosiyasi mövqeyi. Beynəlxalq siyasi münasibətlər. Dünya ölkələrinin təsnifatı. Beynəlxalq təşkilatlar. Dünya ölkələrinin sivilizasiyası. Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi mövqeyi, inzibati ərazi quruluşu
- **Dünya əhalisi və dünyanın demoqrafik mənzərəsi:** Dünya əhalisinin inkişaf dinamikası. Dünya əhalisinin təsnifatı. Azərbaycanın əhalisi
- **Dünyanın iqtisadi və sosial mənzərəsi:** Təbii resurslar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti. Təsərrüfat sahələri və onların yerləşdirilmə prinsipləri. Maddi və qeyri maddi istehsal. ETİ və ETT. Dünyanın hasilat sənayesi. Dünyanın emal edici sənayesi. Dünyanın kənd təsərrüfatı. Dünya nəqliyyatının coğrafiyası. Beynəlxalq turizm. Beynəlxalq iqtisadi inteqrasiya və qloballaşma. Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası. Azərbaycanın iqtisadi rayonlaşdırılması. Qarabağ müharibəsinin coğrafi nəticələri. Azərbaycanın beynəlxalq münasibətləri və nəqliyyatı. İqtisadi inkişafın istiqamətləri və dayanıqlı inkişaf
- **Qlobal problemlər və onların həlli yolları**
- **Türk xalqları:** Türk dövlətləri və qurumları. Türk xalqlarının yaşadıkları ərazilərdə baş verən fiziki, iqtisadi, sosial hadisələr və onların coğrafi nəticələri

Tarix

Məzmun sahələri və sual sayı

Tarixi zaman	9
Tarixi məkan	9
Dövlət	9
Şəxsiyyət	9
Mədəniyyət	4

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Tarix

- Tarixə yardımçı elmlər
- Tarix elminin əsas anlayışları
- Tarix elminin əsas zaman ölçü vahidləri
- Zaman oxu üzərində il hesabının aparılması

Azərbaycan tarixi

- Azərbaycan ən qədim zamanlardan – bizim eranın III əsrinədək
- Azərbaycan III-XI əsrlərdə
- Azərbaycan XII-XV əsrlərdə
- Azərbaycan XVI-XVIII əsrlərdə
- Azərbaycan XIX əsr - 1918-ci illərdə*
- Azərbaycan 1918 - 1920-ci illərdə*
- Azərbaycan 1920 - 1991-ci illərdə*
- Azərbaycan 1991 - 2023-cü illərdə
- Azərbaycan mədəniyyəti ən qədim zamanlardan müasir dövrdə

Ümumi tarix

- **Qədim Şərqi sivilizasiyaları:** Qədim Misir. Qədim İkiçayarası: Şumer. Babil. Finikiya. Qədim Hindistan. Qədim Çin. Mədəniyyət
- **Avropa qədim dövrü:** Qədim Yunanıstan. Makedoniya imperiyası və onun parçalanması. Qədim Roma. Mədəniyyət
- **Qədim türklər:** Böyük (Asiya) Hun imperiyası
- **Türk dövlətləri IV-XVI əsrlərdə:** Xalqların böyük köçü. Avropa Hun dövləti. Ağ Hun dövləti. Göytürk, Uyğur və Xəzər xaqanlıqları. Oğuz, Qəznəli və Qaraxanlı dövlətləri. Böyük Səlcuq dövləti. Osmanlı imperiyası. Teymuri dövləti. Dehli sultanlığı. Böyük Moğol dövləti
- **Asiya ölkələri VI-XVI əsrlərdə:** Ərəblər. İslam dini. Xilafət. Böyük Moğol imperiyası. Qızıl Ordu
- **Avropa ölkələri V-XVI əsrlərdə:** Feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi. Frank dövləti. Müqəddəs Roma imperiyası. Bizans imperiyası. Xaçlı yürüşləri. Rekonkista. Qərbi Avropada mərkəzləşmiş dövlətlərin yaranması. İngiltərə. Fransa. Reformasiya hərəkatı. Otuzillik müharibə. Texniki ixtiralar. Böyük coğrafi kəşflər və müstəmləkə işğalları. Rusiyanın Qazan, Həştərxan və Sibir xanlıqlarını ələ keçirməsi
- XI-XVI əsrlərdə Avropa və Asiya xalqlarının mədəniyyəti
- **Türk dövlətləri XVII-XX əsrin əvvəllərində:** Osmanlı imperiyası
- **Avropa ölkələri və ABŞ XVII-XX əsrin əvvəllərində:** İngiltərə. Maarifçilik. Fransa I və II imperiyalar dövründə. Almaniya. Rusiya 1613-1918-ci illərdə. Müridizm hərəkatı. Şimali Amerikada ingilis koloniyaları. ABŞ

- **Asiya ölkələri XIX əsrin ikinci yarısı – XX əsrin əvvəllərində:** Hindistan: Sipahilər üsyanı. Çin: Tiryək müharibələri. “Taypinlər hərəkatı”. Yaponiya
- XIX – XX əsrin əvvəllərində dövlətlərarası münasibətlər
- Birinci Dünya müharibəsi və onun nəticələri
- **ABŞ və Avropa ölkələri 1918-1945-ci illərdə:** Versal-Vaşinqton sistemi, ABŞ, Almaniya, SSRİ
- **Türk dövlətləri 1918 – 1945-ci illərdə:** Türkiyə
- XX əsrin 20-30-cu illərində dövlətlərarası münasibətlər
- İkinci dünya müharibəsi və onun nəticələri
- **ABŞ və Avropa ölkələri 1946-2020-ci illərdə:** ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, SSRİ, Rusiya Federasiyası
- **Asiya ölkələri 1946-2020-ci illərdə:** Hindistan. “Kəşmir məsələsi”. Pakistan. İsrail dövlətinin yaranması. İsrail-ərəb münaqişəsi. Çin, Yaponiya
- **Türk dövlətləri 1946 – 2020-ci illərdə:** Türkiyə
- Soyuq müharibə və müasir dövrdə dövlətlərarası münasibətlər

Qeyd: Ulduzla (*) işarələnmiş bölmələr mövcud dərsliklərə uyğun olaraq Şimali və Cənubi Azərbaycan tarixinə aid mövzuları əhatə edir.

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Oxuyub-anlama

- Mətn və ya cümlə qurmaq
- Cümləni, dialoqu və ya mətni məntiqi sonluqla tamamlamaq
- Cümləni parafraz etmək
- Mətnin əsas fikrini, ideyasını tapmaq
- Mətn əsasında ən uyğun nəticəni seçmək, səbəb-nəticə əlaqəsini müəyyən etmək
- Mətni sürətli gözdən keçirib, spesifik məlumatı tapmaq

Leksikologiya

- Sinonimləri, antonimləri, frazeoloji ifadələri, idiomları və atalar sözlərini mənasına uyğun olaraq düzgün müəyyən etmək və ya cümlədə istifadə etmək
- verilmiş vəziyyət üçün düzgün sözü və ya ifadəni istifadə etmək
- kontekstdən sözü anlamaq və mənasını müəyyən etmək
- sözləri mənalarına görə fərqləndirmək və ya uyğunlaşdırmaq

Dil qaydaları

Morfologiya: Nitq hissələri

- **İsim.** İsimlərin mənalarına görə təsnifi: ümumi və xüsusi isimlər. İsmnin əsas qrammatik əlamətləri. İsmnin hal və kəmiyyət kateqoriyaları. İsmnin ümumi və yiyəlik halları
- **Sifət.** Sifətlərin mənalarına görə təsnifi: əsl və nisbi sifətlər. Sifətlərin əsas qrammatik əlamətləri. Əsl sifətlərin

Xarici dil (ingilis dili)

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxuyub-anlama	10
Leksikologiya	8
Dil qaydaları	22

dərəcə kateqoriyaları. İsimləşmiş sifətlər

- **Say.** Sayın növləri: miqdar, sıra və kəsr sayları
- **Əvəzlik.** Əvəzlərin təsnifi. Who, which, what, whose sözlərinin sual, nisbi və bağlayıcı əvəzlik kimi işlənməsi. Some, any, no, every əvəzləri və onların törəmələri. Kəmiyyət bildirən many, much, little, few, a little, a few a lot (of), plenty of və başqa sözlərin işlənməsi
- **Feil.** Feillərin təsnifi. Əsas qrammatik əlamətləri. Əsas, köməkçi, bağlayıcı feillər. Feilin xəbər şəkli. Feilin məlum və məchul növü. Zamanların uzlaşması. Modal feillər. Modal feillərin ekvivalentləri. Feilin vasitəli şəkli. Feilin şəxssiz formaları. Feili isim. Qısalma və ya reduksiya
- **Zərf.** Zərfin növləri, zərf düzəldən suffiksələr, zərfin dərəcələri, həm sifət, həm də zərf kimi işlənən sözlərin omonimliyi və dərəcə kateqoriyası
- **Artikl.** Qeyri-müəyyənlik və müəyyənlik artikli, artiklin işlədilməsi və işlədilməməsi qaydaları, artikl və ya artiklsız işlənən ifadələr
- **Sözünü.** Sözünüləri, sözünülü ifadələr və onların başqa nitq hissələri ilə omonimliyi
- **Bağlayıcı.** Tabeli və tabelsiz bağlayıcılar və başqa nitq hissələri ilə omonimliyi
- **Ədatlar**
- **Modal sözlər**
- **Nidalar**

Sintaksis

- Cümlə. Sadə (məqsəd və intonasiyaya görə) və mürəkkəb cümlələr (tabeli-tabelsiz), aralarındakı sintaktik baxımdan quruluş fərqlilikləri.
- Mübtəda ilə xəbərin uzlaşması
- Cümlə üzvləri: cümlənin baş və ikinci dərəcəli üzvləri
- Vasitəsiz və vasitəli Nitq
- Sadə və mürəkkəb cümlələrdə inversiya
- **There** formal sözü ilə başlanan cümlələr

Xarici dil (rus dili)

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxuyub-anlama	10
Leksikologiya	8
Dil qaydaları	22

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Oxuyub-anlama

- Mətn və ya cümlə qurmaq
- Cümləni, dialoqu və ya mətni məntiqi sonluqla tamamlamaq
- Mətnin əsas fikrini, ideyasını, mövzunu tapmaq
- Mətn əsasında ən uyğun nəticəni seçmək, səbəb-nəticə əlaqəsini müəyyən etmək
- Mətni sürətli gözdən keçirib, spesifik məlumatı tapmaq

- Mətni adlandırmaq
- Mətnə aid olmayan fikirləri tapmaq

Leksikologiya

- Sinonimləri, antonimləri, frazeoloji ifadələri, idiomları və atalar sözlərini mənasına uyğun olaraq, düzgün müəyyən etmək və ya cümlədə istifadə etmək
- Verilmiş vəziyyət üçün düzgün sözü və ya ifadəni istifadə etmək
- Kontekstdən sözü anlamaq və mənasını müəyyən etmək
- Sözləri mənalara görə fərqləndirmək və ya uyğunlaşdırmaq
- Sözlərin düzgün və məcazi mənada istifadəsi

Dil qaydaları

Fonetika

- Nitqdə buraxılan səhvləri, sözün tələffüzü normaları, vurğu

Morfologiya

İsim

- İsmnin cinsi
- Canlı cansız ismləri
- “-мя” ilə bitən ismlər və xüsusi hallanan ismlər
- “-ь” bitən qadın və kişi cinsinə aid ismlər
- İsmnin tək və cəm forması.
- İsmnin halı və kəmiyyəti

Sifət

- Keyfiyyət; Aidiyyət; Mənsubiyyət sifətlər
- Sifətlərin müqayisə dərəcələri (сравнительная и превосходная)
- Sifətlərin qısa forması
- Sifətlərin hallanması
- Sifətlərin ismlərlə cinsdə, sayda və halda uzlaşması

Say

- Miqdar və sıra sayları
- Sayların hallanması
- Sayları ismlərlə istifadə etməsi

Əvəzlik

- Əvəzlik növləri
- Əvəzlilərin hallanması
- Feil:
- Feilin məsdər forması
- Qayıdış feili
- Feilin təsirliyi
- Feilin növləri (вид совершенный/несовершенный)
- Feilin şəkilləri
- Feilin zamanları
- Feilin hallanması
- Feilin “-Е” ilə yazılması
- Feili sifət
- Feili bağlama

Zərf:

- Zərfin növləri

Köməkçi nitq hissələri

Qoşmalar

Bağlayıcı

- Tabesizlik və tabelilik bağlayıcı

Ədatlar

- Ədatların növləri və istifadəsi

Nidalar

Sintaksis

- Söz birləşməsi
- Cümlə üzvləri: Cümlənin baş və ikinci dərəcəli üzvləri
- Mübtəda
- Xəbər
- Təyin (согласованное/несогласованное)
- Zərflik (məna növləri)
- Tamamlıq
- Müxtəsər cümlə
- Sadə və mürəkkəb cümlə
- Xitab

Xarici dil (alman dili)

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxuyub-anlama	10
Leksikologiya	8
Dil qaydaları	22

Oxuyub-anlama

- Mətn və ya dialoq qurmaq
- Cümləni, dialoqu və ya mətni məntiqi sonluqla tamamlamaq
- Cümləni parafraz etmək
- Mətnin əsas fikrini, ideyasını tapmaq
- Mətn əsasında ən uyğun nəticəni seçmək, səbəb-nəticə əlaqəsini müəyyən etmək
- Mətni sürətli gözdən keçirib, spesifik məlumatı tapmaq
- Mətdə müəyyən bir fikrin verilib-verilməməsini təyin etmək (falsch - richtig)
- Mətnin məzmununa uyğun düzgün başlığı seçə bilmək yaxud başlığa uyğun düzgün mətn seçmək.

Leksikologiya

- sinonimləri, antonimləri, frazeoloji ifadələri, idiomları və atalar sözlərini mənasına uyğun olaraq düzgün müəyyən etmək və ya cümlədə istifadə etmək
- verilmiş vəziyyət üçün düzgün sözü və ya ifadəni istifadə etmək
- kontekstdən sözü anlamaq və mənasını müəyyən etmək
- sözləri mənalara görə fərqləndirmək və ya uyğunlaşdırmaq

Dil qaydaları

Morfologiya

Nitq hissələri

- **Artikl:** müəyyən və qeyri-müəyyən artikllar; İsimlərin

artiksiz işlənməsi. İsim - Mürəkkəb isimlər; İsimlərin hallanması: qüvvətli, zəif, xüsusi; İsimlərin cəmi

- **Sifət:** Sifətlərin hallanması (zəif, qüvvətli ,qarışıq); Sifətin dərəcələri, Sifətin idarəsi
- **Əvəzlilər:** Şəxs əvəzliləri; Yiyəlik əvəzliləri; İşarə əvəzliləri; Sual əvəzliləri; Nisbi əvəzlilər; Qeyri-müəyyən əvəzlik; Şəxssiz əvəzlik; Qayıdış əvəzliləri; İnkər əvəzliləri; Sözünü.
- **Saylar:** Miqdar sayları, Sıra sayları
- **Feil:** Təsirli və təsirsiz feillər; Feilin formaları; Zəif feillərin xüsusi qrupu (qarışıq feillər); Feillərin zaman formaları:
  1. İndiki zaman ;
  2. Keçmiş zaman
  3. Gələcək zaman ;Köməkçi feillər; Məsdər, Məsdər qrupları; Feilin idarəsi; Feilin məlum və məchul növü; Feilin 3 şəkli (der İndikativ, der Imperativ, der Konjunktiv);Qayıdış feillər; Feili sifətlər
- **Zərf:** Əvəzlik zərfləri; Zərflərin növləri (Yer zərfləri, Zaman zərfləri, Tərzi hərəkət zərfləri, Səbəb və məqsəd zərfləri)
- **Bağlayıcı:** Tabesizlik bağlayıcılar, Tabelilik bağlayıcılar; Mürəkkəb bağlayıcılar

Sintaksis

- Cümlə - Nəqli cümlə; Sual cümləsi; Əmr cümləsi; Nida cümləsi
- Mürəkkəb cümlə - Tabesiz mürəkkəb cümlə; Tabeli mürəkkəb cümlə.
- Tamamlıq budaq cümləsi; Təyin budaq cümləsi; Zaman budaq cümləsi; Yer budaq cümləsi; Səbəb budaq cümləsi; Məqsəd budaq cümləsi ; Şərt budaq cümləsi; Nəticə budaq cümləsi ; Güzəşt budaq cümləsi; Tərzi - hərəkət budaq cümlələri

Xarici dil (fransız dili)

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxuyub-anlama	10
Leksikologiya	8
Dil qaydaları	22

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Oxuyub-anlama

- Mətn və ya cümlə qurmaq
- Cümləni, dialoqu və ya mətni məntiqi sonluqla tamamlama
- Cümləni parafraz etmək
- Mətnin əsas fikrini, ideyasını tapmaq
- Mətn əsasında ən uyğun nəticəni seçmək, səbəb-nəticə əlaqəsini müəyyən etmək
- Mətni sürətli gözdən keçirib, spesifik məlumatı tapmaq

Leksikologiya

- Sinonimləri, antonimləri, frazeoloji ifadələri, idiomları və atalar sözlərini mənasına uyğun olaraq, düzgün müəyyən etmək və ya cümlədə istifadə etmək

- verilmiş vəziyyət üçün düzgün sözü və ya ifadəni istifadə etmək
- kontekstdən sözü anlamaq və mənasını müəyyən etmək
- sözləri mənalara görə fərqləndirmək və ya uyğunlaşdırmaq

Dil qaydaları

Morfologiya.

- **Artikllar**, hissəvi artikl, ölkələrin adları qarşısında artikl. Nəqliyyat vasitələri qarşısında artikl və s.
- **İnkər forması**. Sözdən.
- **İsim**. İsimlərin quruluşca növlərin, ismin kişi, qadın cinsi. İsimlərin cəmlənməsi. İsmi uzlaşması.
- **Sifət**. Sadə və mürəkkəb, qeyri-müəyyən sifətlər. Sinonim, omonim, antonim sifətlər, sifətin dərəcələri. sifətin digər nitq hissələri ilə uzlaşması.
- **Say**. Miqdar sayını sıra saylarından fərqləndirmək.
- **Əvəzlik**. Əvəzliyin cinsə və kəmiyyətə görə dəyişməsi. Vasitəli və vasitəsiz əvəzlik (COD COI)
- **Zərf**. Zərflərin quruluşca növləri, zərflərin mənacə növləri, zərfin dərəcələri, sual zərfləri. Cerundif
- **Feil**. Feilin qeyri-müəyyən forması (məsdər). Köməkçi və yarım-köməkçi feillər. İndiki zaman, Keçmiş Zamanlar-Passé Composé, Imparfait, Subjonctif, Plus que Parfait, Gələcək zamanlar-Future Proche, Future Simple, Future dans le Passé və s. formalar. Feilin 3 əsas forması, Feil qrupları, feilin quruluşca növləri, təsirli və təsirsiz feillər, qayıdış feilləri, feilin əmr forması.

Sintaksis

- Məntiqi vurğu. Cümlə. Sadə və mürəkkəb cümlə.
- Cümlənin əsas və ikincidərəcəli üzvləri.
- Sual, ümumi və xüsusi suallar
- İnkər, qəti- inkər ifadələri

Область содержания и количество вопросов

Чтение	10
Письмо	4
Языковые правила	11
Литература и реалии жизни	15

Чтение

- Определение значения незнакомых слов и выражений в соответствии с контекстом
- Различение прямого и переносного значения слов и выражений согласно контексту
- Комментирование значения незнакомых слов, использование способов определения лексического значения
- Комментирование значения фразеологических оборотов
- Определение темы и основной мысли текста
- Определение стиля текста. Научный, публицистический, официально-деловой, разговорный, художественный стили речи. Характерные особенности каждого стиля и сфера его употребления
- Признаки текста. Типы речи (повествование, описание, рассуждение)
- Владение нормами литературного языка. Определение ошибок, связанных с нарушением различных норм языка (речевых, лексических, стилистических)

Письмо

- Редактирование текста с учётом связи между предложениями, абзацами, частями текста
- Расширение текста с учётом связи между его содержательными частями текста
- Деление текста на содержательные части
- Совершенствование текста с учётом связи между предложениями
- Характерные особенности деловых писем (автобиография, заявление, отчёт, акт и т.д.)
- Орфограммы в значимых частях слова
- Правописание различных частей речи

Пунктуация

- Постановка знаков препинания в простом осложнённом предложении
- Постановка знаков препинания в сложном предложении
- Знаки препинания в предложениях с прямой речью
- Пунктуационный разбор простого и сложного предложения

Языковые правила

Фонетика. Орфоэпия. Графика

- Звуки речи и буквы
- Фонетические явления (оглушение, озвончение, смягчение)
- Ударение и его функции
- Слоги
- Орфоэпические правила

- Фонетический разбор слова

Лексикология. Фразеология

- Лексическое значение слова, способы определения значения слова
- Многозначные и однозначные слова
- Омонимы. Синонимы. Антонимы. Паронимы
- Общеупотребительные и слова ограниченного употребления (профессионализмы, диалектизмы, жаргонизмы)
- Исконно русские и заимствованные слова
- Устаревшие слова (историзмы, архаизмы). Неологизмы
- Фразеологизмы и их значения. Употребление в речи.

Состав слова. Словообразование

- Значимые части слова
- Однокоренные слова. Формы слова
- Виды основ (непроизводная, производная, производящая, сложная)
- Способы образования слов (морфологические и неморфологические)
- Морфемный и словообразовательный разбор слова

Морфология

- Части речи. Самостоятельные и служебные части речи
- Морфологические признаки самостоятельных частей речи и их синтаксическая роль
- Признаки служебных частей речи
- Междометие
- Морфологический разбор слова

Синтаксис

- Словосочетания. Виды словосочетаний по главному и зависимому слову. Синонимичные словосочетания
- Простое неосложнённое и осложнённое предложение
- Главные и второстепенные члены предложения
- Двусоставные и односоставные предложения
- Полные и неполные предложения
- Однородные члены предложения. Обобщающие слова однородных членах
- Обособленные и уточняющие второстепенные члены предложения
- Слова, грамматически не связанные с членами предложения (обращение, вводные слова и словосочетания, вводные предложения, вставные конструкции, слова **да, нет**)
- обороты с союзом **как**
- Предложения с прямой и косвенной речью

- Синтаксический и пунктуационный разбор простого предложения.
- Сложное предложение. Виды сложных предложений (ССП, СПП,БСП)
- Группы сложносочинённых предложений по союзам и значению
- Сложноподчинённые предложения. Виды придаточных. Место придаточных предложений по отношению к главному. Средства связи между частями сложноподчинённого предложения
- Подчинительные союзы и союзные слова
- СПП с несколькими придаточными
- Бессоюзное сложное предложение
- Сложное предложение с различными видами связи (сочинительной, подчинительной и бессоюзной)
- Синтаксический разбор сложного предложения

Литература

- Связь мировоззрения и творчества писателя
- Художественный метод и стиль. Литературные направления. Характерные особенности, жанры, основоположники литературных направлений
- Понятие об эпохе Возрождения, «золотом веке» русской литературы и «серебряном веке» русской поэзии
- Роды и жанры литературы
- Литературное произведение как единое целое. Содержание и форма произведения. Тема. Проблема. Идея. Конфликт. Композиция и сюжет
- Язык художественного произведения. Изобразительно-выразительные средства (тропы).
- Виды комического (сатира, юмор, ирония, сарказм, гротеск). Эзопов язык
- Прозанческая и стихотворная речь
- Особенности стихотворной речи. Рифма (виды рифмы, способы рифмовки), ритм, строфа, стопа.
- «Онегинская» строфа. Системы стихосложения. Стихотворные размеры. Белый стих
- Идейное и общественное значение литературы. Народность, гуманизм, патриотизм, историзм, новаторство, психологизм
- Художественный образ. Литературный тип («маленький человек», «лишний человек»). Персонаж. Лирический герой
- Жанры восточной литературы: газель, гошма, касыда, рубаи, дастан. Понятия бейт, редиф
- Тексты произведений, использованных в национальных учебниках по литературе (6 – 11 классы).

İnformatika

Məzmun sahələri və sual sayı

İnformasiya və informasiya prosesləri	8
Formallaşdırma, modelləşdirmə, alqoritmləşdirmə və proqramlaşdırma	20
Kompüter, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları və sistemləri	11
Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması	1

Məzmun sahələri üzrə mövzular

- İnformatika və onun əsas anlayışları
- İnformasiyanın kodlaşdırılması
- Say sistemləri
- Məntiqi əməllər
- Kompüterin texniki təminatı
- Alqoritmləşdirmə
- ALPLOGO mühitində proqramlaşdırma
- Python proqramlaşdırma dili
- HTML dili
- Proqram təminatı (Software) və onun təsnifatı
- Əməliyyat sistemləri
- Microsoft Windows əməliyyat sistemi
- **Office proqramları.** Microsoft Word mətn prosessoru, Microsoft Excel cədvəl prosessoru, Microsoft PowerPoint elektron təqdimat proqramı
- **Verilənlər bazası.** Verilənlər Bazasının İdarəedilməsi Sistemi - Microsoft Access
- **Modelləşdirmə.** Model və modelləşdirmə anlayışı. Qraf informasiya modeli. Kompüter qrafikası. Google Sketchup proqramı
- İnformasiya sistemləri və onun elementləri
- Süni intellekt sistemləri
- Axtarış sistemləri
- İnformasiya sistemlərində təhlükələrin təsnifatı. İnformasiyanın qorunması üsulları
- Kompüter şəbəkələri. İnternet
- İnformasiya cəmiyyəti

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Musiqi

Məzmun sahələri və sual sayı

Elementar musiqi nəzəriyyəsi	6
Musiqi ədəbiyyatı	18
Alətşünaslıq. İfa üslubları	3
Səs. Səs diapazonları. İfa üslubları	5
Üslub və janrlar	4
Xalq musiqisi	4

Elementar musiqi nəzəriyyəsi

- Ritm, tembr, temp, tempin növləri, lad, registr, melodiya, dinamika, intervallar, alterasiya işarələri, tonallıq, akkord, cümlə, period, tetraxord, qamma, tonika, üçsəslilər, kadensiya, xromatizm, diatonika, notlar, pauza, not yazısının ixtisarları, stakkato, leqato, liqa, kreşendo, diminuendo, diyez qammaları, bemol qammaları, sadə ölçülər, mürəkkəb ölçülər, volta, sinkopa, forşlaq, repriza, melizm

Musiqi ədəbiyyatı

- Azərbaycan bəstəkarları və yaradıcılığı
- Xarici bəstəkarlar və yaradıcılığı

Alətyünəşliq. İfa üslubları

- Xalq çalğı alətləri və onların ifa üslubları
- Simfonik alətlər orkestrinin alətləri
- Kamera orkestrinin alətləri
- Simli alətlər orkestrinin alətləri
- Azərbaycan xalq çalğı alətləri orkestrinin alətləri
- Estrada orkestrinin alətləri
- Ansambl

Səs. Səs diapazonları. İfa üslubları. Kişi, qadın, uşaq səsləri

- Kişi, qadın, uşaq səslərinin səs diapazonları
- Kişi, qadın, uşaq səslərinin ifa üslubları

Üslub və janrlar

- Opera, balet, simfoniya, operetta, konsert, xor, kantata, oratoriya, motet, madriqal, rekviyem, fuqa, tokkata, rondo, variasiya, a kapella, romans, uvertüra, reçitativ, solo, duet, trio, kvartet, kvintet, mahnı, vokaliz, vokal silsilə, serenada, sonata, skerso, yumoreska, vals, etüd, menuet, noktürn, prelüd, ballada, süita, ariya, ariyetta və s.

Xalq musiqisi

(Milli və digər xalqların musiqisi)

- Azərbaycan xalq mahnıları, xalq rəqsləri, muğamlar, aşiq yaradıcılığı.
- Rus, ispan, alman, fransız, italyan, polyak, macar, Ukrayna, Belarus, özbək, tacik, hind, yapon, Çin, Kuba xalq rəqsləri və xalq mahnıları

Təsviri incəsənət

Məzmun sahələri və sual sayı

Cəmiyyət və təsviri sənət	30
Təsviri və dekorativ yaradıcılıq	10

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Təsviri sənətin növləri: tarixi və xarakterik xüsusiyyətləri

- Boyakarlıq
- Qrafika
- Heykəltaraşlıq
- Dekorativ-tətbiqi sənət
- Memarlıq

Təsviri sənətdə janrlar: tarixi və xarakterik xüsusiyyətləri

- Mənzərə
- Portret
- Natürmort

- Əsafi
- Animalis
- Tarix
- Bata
- Marin

Dünya təsviri sənətinin tarixi mərhələləri:

- Qədim dövrdə təsviri sənət
- Misir təsviri sənəti
- Babil və Assuriya təsviri sənəti
- Yunan-Roma təsviri sənəti
- Çin təsviri sənəti
- Bizans təsviri sənəti
- İntibah dövrü təsviri sənəti
- Avropa təsviri sənəti – XVII əsr
- Azərbaycan təsviri sənəti qədim dövr və ilk orta yüzilliklərdə
- Azərbaycan təsviri sənəti- XI-XVII əsrlərdə
- XIX -XX əsr Azərbaycan təsviri sənəti

Azərbaycan və dünyanın görkəmli təsviri incəsənət nümayəndələri və onların yaradıcılığı

Azərbaycan rəssamları

- Soltan Məhəmməd, Müzəffər Əli, Sadiq bəy Əfşar, Mirzə Qədim İrəvani, Mir Möhsün Nəvvab, Usta Qəmbər Qarabaği, Əcəmi Əbubəkir oğlu Naxçıvani, Bəhrüz Kəngərli, Əzim Əzimzadə, Səttar Bəhlulzadə, Maral Rəhmanzadə, Fuad Əbdürrəhmanov, Mikayıl Abdullayev, Elmira Şahtaxtinskaya, Vəcihə Səmədova, Lətif Kərimov, Tokay Məmmədov, Toğrul Nərimanbəyov, İbrahim Zeynalov, Tahir Salahov, Ömər Eldarov, Kamil Əliyev, Mirəli Mirqasımov, Rəsim Babayev, Böyükağa Mirzəzadə, Fuad Əbdürrəhmanov, Sadiq Dadaşov, Cavad Mircavadov, Mikayıl Hüseynov, Fərhad Xəlilov, Arif Hüseynov, Sakit Məmmədov, Fazil Nəcəfov

Xarici rəssamlar

- Leonardo da Vinçi, Mikelancelo, Rafael Santi, Albrext Dürer, Memar Sinan, İlya Repin, Rembrandt, Velaskes, Karavacco, Jan Oğüst Dominik Enqr, Ejen Delakrua, Fransisko Qoyya, Van Qoq, Jak Lui David, Eduard Mane, Klod Mone, Oğüst Renuar, Pol Qogen, Anri Matis, Oğüst Roden, Pol Sezann, Pablo Pikasso, Salvador Dali, Vasili Kandinski, Naum Qabo, Paul Klee (Pol Kli), Joan Miro, Henri Spenser Mur, Alberto Çakometti

Təsviri sənətdə üslub və cərəyanlar:

- Abstraksionizm
- Həndəsi abstraksionizm
- Avangardizm
- Akademizm
- Məişət

- İmpressionizm
- Postimpressionizm
- Konstruktivizm
- Kubizm
- Modernizm
- Klassisizm
- Fovizm
- Neoklassisizm
- Primitivizm
- Simvolizm
- Sürrealizm
- Romantizm

Texnologiya

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Məzmun sahələri və sual sayı

Emal texnologiyaları	13
Texnika elementləri	11
Məişət mədəniyyəti	10
Qrafika	6

Emal texnologiyaları

- Oduncağın emalı texnologiyası
- Metalın emalı texnologiyası
- Ağac və metalın bədii emalı texnologiyası
- Ərzaq (qida) məhsullarının emalı texnologiyası
- Parçanın emalı texnologiyası və naxıştımə
- Parçadan hazırlanmış məmulatlara qulluq texnologiyası
- Konstruksiya materiallarından məmulatların hazırlanma texnologiyası
- Plastik kütlə və ondan məmulatların hazırlanma texnologiyası

Texnika elementləri

- Elektrotexniki işlər
- Texnoloji maşın, mexanizm, cihaz, dəzgahların quruluşu və iş prinsipi
- Elektron texnologiyalar

Məişət mədəniyyəti

- Davranış və ünsiyyət mədəniyyəti
- Sadə təmir işləri
- Yaşayış yerinin interyerinin formalaşdırılması
- Plastik kütlədən olan pəncərələrin konstruktiv elementləri və təmiri texnologiyası
- Tərəvzlərin və meyvə ağaclarının becərilməsi və meyvələrin saxlanma texnologiyası
- Ev heyvanlarına qulluq texnologiyası və ev quşlarının bəslənməsi və yem tədarükü texnologiyası

Qrafika

- Qrafik savad elementləri
- İnsan həyatında texnologiya. Məmulatın hazırlanması mərhələləri
- Ampir

- Məmulatın qrafik təsviri. Ölçmə və nişanlama alətləri
- Məmulatların konstruksiya edilməsi. Düzbucaqlı və müxtəlif formalı detalların çertyoju
- Quraşdırma elementləri və yuvarlaq səthli detalları olan məmulatların spesifikasiyası və çertyojunun oxunması
- Müxtəlif birləşmələri olan məmulatların yığma çertyoju. Spesifikasiya

Fiziki tərbiyə

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Məzmun sahələri və sual sayı

Informasiya təminatı və nəzəri biliklər	22
Hərəkəti qabiliyyətlər	18

Informasiya təminatı və nəzəri biliklər

Fiziki tərbiyənin nəzəriyyəsi

- fənnin məqsəd və vəzifələri
- fəndə olan əsas anlayışlar
- fiziki tərbiyənin əsas vasitələri
- fiziki tərbiyənin formaları

Fiziki tərbiyə dərslərinin təşkili

- Fiziki tərbiyə dərslərində istifadə olunan resurslar və onların təyinatı. Fiziki tərbiyə dərslərində istifadə olunan metodlar və onların xüsusiyyətləri
- Dərs zamanı müəllim və şagird fəaliyyəti

Sağlamlıq:

- Sağlamlıq və onun səviyyələri
- Sağlamlıq və onun möhkəmləndirilməsində hərəkəti fəaliyyətin əhəmiyyəti
- Fiziki hərəkətlərin orqanizmə təsiri
- Fiziki hərəkətlərin gigiyenası
- Gün rejimləri
- Qidalanma, qida elementlərinin orqanizm üçün əsas funksiyaları.
  - Orqanizmin möhkəmləndirmə vasitələri

Fiziki tərbiyə fənni üzrə qiymətləndirmə:

- Diaqnostik qiymətləndirmə
- fiziki inkişaf
- funksional inkişaf
- KSQ və BSQ zamanı istifadə olunan hərəkətlər

Olimpiya hərəkəti:

- Beynəlxalq olimpiya hərəkəti
- Azərbaycan olimpiya hərəkəti

**İdman növlərinin tarixi, Azərbaycanda yaranması və
yarıq qaydaları:**

- Atletika
- Gimnastika
- Basketbol
- 3x3 basketbolu
- Voleybol
- Həndbol
- Futbol
- Futzal
- Badminton
- Şahmat

Sıra hazırlığı Sıra hərəkətləri:

- Sıralar və onların idarə olunması
- Komandalar
- Yerində dönmələr
- Hərəkət (addımla və ya qaçaraq)

İlkin tibbi yardımın göstərilməsi:

- Fiziki tərbiyə dərində baş verə biləcək hallar zamanı ilkin tibbi yardım
- Zədələnmələr zamanı ilkin tibbi yardım
- Qanaxmalar zamanı ilkin tibbi yardım
- Sınıqlar zamanı ilkin tibbi yardım
- Çıxışlar zamanı ilkin tibbi yardım və s.

Hərəkət qabiliyyətlər

Hərəkət qabiliyyətlərin inkişaf etdirilməsi:

- Hərəkət qabiliyyətlərin tərkib komponentləri, verilmiş hərəkətlərlə hansı hərəkət qabiliyyətin və hansı komponentinin inkişaf etdirilməsi.
- Sürət qabiliyyəti
- Sürət-güc qabiliyyəti
- Öyülgənlik qabiliyyəti
- Qüvvə qabiliyyəti
- Çeviklik qabiliyyəti
- Dözümlülük qabiliyyəti

İbtidai sinif

Məzmun sahələri və sual sayı

Oxu	8
Yazı	2
Dil qaydaları	10
Ədədlər və aməllər	8
Cəbr və funksiyalar	3
Həndəsə	4
Ölçmə	4
Statistika və ehtimal	1

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Azərbaycan dili

Oxu

Mətn üzərində iş

- Mətnin strukturunun müəyyən edilməsi
- Səbəb-nəticə əlaqəsinin müəyyənləşdirilməsi
- İdeyanın müəyyənləşdirilməsi
- Problem və həll yolunun müəyyənləşdirilməsi
- Obrazların seçiyələndirilməsi
- Sözün kontekstə uyğun mənası üzərində iş (sözün həqiqi və məcazi mənası, semantikasi və s.)
- Ədəbi dilin normalarının (nitq mədəniyyətinin) yoxlanılması
- Fikrin ümumiləşdirmə bacarığının yoxlanılması
- Açıq və sətiraltı informasiyanın müəyyənləşdirilməsi

Yazı

- Dürğu işarələrinin işlənmə qaydası
- Orfoqrafiya qaydaları
- Əməli yazılar

Dil qaydaları

Fonetika

- Saitlər
- Samitlər
- Heca
- Vurğu
- Ahəng qanunu
- Orfoepiya qaydaları
- Sözün səs tərkibinə görə təhlili

Leksika

- Sözün leksik və qrammatik mənası
- Sözün həqiqi və məcazi mənası
- Frazoloji birləşmələr
- Təkmənalı və çoxmənalı sözlər
- Omonimlər
- Sinonimlər
- Antonimlər
- Terminlər

Söz yaradıcılığı

- Sözün tərkibi
- Leksik və qrammatik şəkilçilər
- Sözün quruluşca növləri
- Eyniköklü sözlər
- Sözün başlanğıc forması

Morfologiya

- İsim və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Sifat və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Say və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Əvəzlik və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Feil və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Zarf və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Əsas və köməkçi nitq hissələrinin fərqi
- Qoşma və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Bağlayıcı və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Ədat və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Modal sözlər və onun morfoloji xüsusiyyətləri
- Nida və onun morfoloji xüsusiyyətləri

Sintaksis

- Söz birləşmələri
- Mürəkkəb adlar
- Cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri
- Cümlənin baş və ikinci dərəcəli üzvləri
- Sadə və mürəkkəb cümlənin fərqi

Riyaziyyat

Ədədlər və əməllər

- Ədəd anlayışı, ədədin strukturu, ədədlər arasında münasibətlər
- Mərtəbə sinif anlayışı
- Çoxrəqəmli ədədlərin yazılışı, rəqəmin mərtəbə qiymətinin müəyyən edilməsi, ədədin mərtəbə toplananlarının cəmi şəklində göstərilməsi
- Adi kəsrlər. Adi kəsrlərin müqayisəsi. Adi kəsrlərin ixtisarı
- Qarışıq ədədlər. Qarışıq ədədlərin müqayisəsi
- Onluq kəsrlər. Onluq kəsrlərin müqayisəsi. Onluq kəsrlərin toplanması və çıxılması
- Hesab əməlləri
- Hesab əməllərinin xassələri
- Qalıqlı bölmə
- Təxmin etmə və hesablamalar
- Ədədin bölənləri və bölünənləri
- Ədədin hissəsinin, hissəsinə görə ədədin tapılması
- Ədədin faizinin, faizə görə ədədin tapılması
- Ədəd məsələləri
- Yaş məsələləri
- Sürət məsələləri
- Kəsr məsələləri
- İş məsələləri

Cəbr və funksiyalar

- Əməllər sırasına görə riyazi ifadələrin hesablanması
- Ədədi ifadələrin müqayisəsinin aparılması
- Dəyişənin verilmiş qiymətində ifadənin qiymətinin

tapılması

- Tənlik
- Bərabərsizlik

Həndəsə

- Həndəsi fiqurların təsnifatı
- Bucaq
- Çoxbucaqlının perimetri və sahəsi
- Fəza fiqurlarının (kub və kuboid) səthinin sahəsi
- Həcm

Ölçmə

- Uzunluq
- Kütlə
- Tutum
- Vaxt
- Pul

Statistika və ehtimal

- Ədədi orta
- Ən çox rast gəlinən nəticə, ən böyük fərq, orta statistik nəticənin müəyyən edilməsi
- Hadisənin baş vermə ehtimalı

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Начальные классы

Область содержания и количество вопросов

Чтение	8
Письмо	2
Языковые правила	10
Числа и действия	8
Алгебра и функции	3
Геометрия	4
Измерения	4
Статистика и вероятность	1

Чтение

Работа над текстом

- Определение структуры текста
- Определение причинно-следственной связи
- Определение основной мысли текста
- Определение проблемы и её решения
- Характеристика образов
- Работа над контекстуальным значением слова (прямое и переносное значение слова, семантика и т.д.)
- Проверка норм литературного языка (речевой культуры)
- Проверка умения обобщать мысль
- Выявление открытой и подтекстовой информации

Письмо

- Использование знаков препинания
- Орфографические правила
- Деловые записки

Языковые правила

Фонетика

- Гласные
- Согласные
- Слог
- Ударение
- Орфоэпические правила
- Фонетический разбор слова

Лексика

- Лексическое и грамматическое значение слова
- Прямое и переносное значение слова
- Фразеологизмы
- Синонимы
- Антонимы
- Тематические группы

Морфемика

- Состав слова
- Однокоренные слова
- Морфология
- Имя существительное и его морфологические особенности
- Имя прилагательное и его морфологические особенности.
- Числительное и его морфологические особенности.
- Местоимение и его морфологические особенности.
- Глагол и его морфологические особенности.
- Наречие и его морфологические особенности.
- Разница между самостоятельными и служебными частями речи.

Синтаксис

- Словосочетание.
- Виды предложений по цели высказывания и интонации.
- Главные и второстепенные члены предложения.
- Предложения с однородными членами.
- Распространённые и нераспространённые предложения.

Математика

Числа и действия

- Понятие и структура числа, отношения между числами.
- Разряды и классы чисел.
- Запись многозначных чисел, определения класса числа, представление числа в виде суммы разрядных слагаемых.
- Обыкновенные дроби. Сравнение обыкновенных

дробей. Сокращение обыкновенных дробей.

- Смешанные числа. Сравнение смешанных чисел.
- Десятичные дроби. Сравнение десятичных дробей.

Сложение и вычитание десятичных дробей.

- Арифметические действия.
- Свойства арифметических действий.
- Деление с остатком.
- Оценка и расчеты.
- Делители и кратные числа.
- Нахождение части числа и числа по его части.
- Нахождение процентов от числа, и числа по процентам.
- Задачи с числами.
- Задачи на возраст.
- Задачи на движение.
- Задачи с дробями.
- Задачи на производительность.

Алгебра и функции

- Вычисление математических выражений по действиям.
- Сравнение числовых выражений.
- Нахождение значения выражения при заданном значении переменной.
- Уравнение.
- Неравенство.

Геометрия

- Классификация геометрических фигур.
- Угол.
- Периметр и площадь многоугольника.
- Площадь поверхности пространственных фигур (куба и кубоида).
- Объем.

Измерения

- Длина.
- Масса.
- Емкость.
- Время.
- Деньги.

Статистика и вероятность

- Среднее арифметическое.
- Определение наиболее распространенного результата, наибольшей разницы, среднего статистического результата.
- Вероятность.

Metodika və pedaqogika

Məzmun sahələri üzrə mövzular

Məzmun sahələri və sual sayı

Hüquqi savadlılıq	1
Metodiki səriştəlilik	10
Pedaqoji və psixoloji yanaşmalar	9

Hüquqi savadlılıq

- Təhsil qanunu, 12,13, 17-ci maddələr
- Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu, 9, 11, 13, 21, 22, 23, 24, 27, 28-ci maddələr
- Fənn kurikulumlarına aid əsas terminlərin təsviri (məzmun xətləri, məzmun standartları, inteqrasiya və s.)
- Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin dövlət standartları (ümumi təhsilin təşkilinə dair ümumi pedaqoji tələblər, şəxsiyyətyönümlü təhsil, inklüziv təhsil və s.)
- "Müəllimlərin etik davranış Qaydaları"

Metodiki səriştəlilik

2.1. Təlimdə öyrətmə və öyrənmə prosesinin təşkili

- XXI əsr bacarıqları və kompetensiyaları (problem həllətmə, qərarvermə və s.)
- Təfəkkürün növləri (məntiqi, tənqidi, yaradıcı, abstrakt, analitik və s.)
- Metakognitiv bacarıqların formalaşdırılması
- Bilik, fəaliyyət və onların növləri haqqında ümumi məlumat. Tapşırıqların hazırlanmasında bilik və fəaliyyət növlərinin tətbiqi
- B. Blumun "İdrak taksonomiyası" və təlimdə tətbiqi
- Psixomotor və emosional-affektiv taksonomiyalar və təlimdə tətbiqi
- İllik və gündəlik planlaşdırma (təlim nəticələri, qiymətləndirmə meyarlarının müəyyənləşdirilməsi və s.)
- Şagirdyönümlü (interaktiv) təlimin təşkili: dərsə cəlb olunma (motivasiya), sual-cavab və müzakirələrin təşkili, əməkdaşlıq, refleksiya və s.)
- Müəllimin fasilitasiya bacarığı
- Təlimin forma və modelləri (birbaşa, layihə əsaslı (PBL), oyun əsaslı, problem əsaslı, araşdırma, sorğu əsaslı, sinxron və asinxron və s.)
- Təlim strategiyaları. Texnika və üsullar. (BİBÖ, Klaster, Anlayışın çıxarılması, Beyin həmləsi, Ziqzaq, 3-2-1, Karusel, Sinektika, Debat, İnsert, Simulyasiya və rollu oyunlar, Frayer modeli, Venn diaqramı, Auksion, Qərarlar ağacı, Qar topası, Sinkveyn, Proqnozlaşdırma, Müzakirə üsulları (Müzakirə xəritəsi, Akvarium, Sokrat dialoqu), Əşyaların qeyri-adi istifadəsi, Cisim və hadisələrə müxtəlif nöqtəyi-nəzərdən baxılması, İnsident üzərində iş, Nə olardı əgər? Mən kiməm?, 4N1KH, Qızıl dairə, Blum kubu, Debat, Sınıf küncürləri, Düşün-çütləş-bölüş)
- Şagirdyönümlü (interaktiv) təlimdə iş formaları
- Inklüziv təhsil
- Təlimdə diferensial yanaşma
- Öyrənmə tərzləri

2.2. Qiymətləndirmə (ölçmə və dəyərləndirmə)

- Qiymətləndirmənin növləri (məktəbdaxili, milli, beynəlxalq)
- Məktəbdaxili qiymətləndirmənin növləri (diaqnostik, formativ, summativ (kiçik, böyük))
- Qiymətləndirmə meyarları
- Formativ qiymətləndirmənin təşkili. Rubriklərin növləri. Effektiv əks-əlaqə (konstruktiv, yekunlaşdırıcı və s.)
- Beynəlxalq qiymətləndirmə (TIMS, PIRSL, PISA və s.)

Pedaqoji və psixoloji yanaşmalar

3.1. Pedaqoji və psixoloji nəzəriyyələr

- H. Qardner "Çoxnövlü zəka" nəzəriyyəsi
- J. Pijə "Zehni inkişafın mərhələləri" nəzəriyyəsi
- L. Viqotski "Sosial inkişaf" nəzəriyyəsi. "Yaxın inkişaf zonası" anlayışı
- K. Dvek "Düşüncə tərzi" nəzəriyyəsi
- L. Kolberq "Mənəvi inkişaf" nəzəriyyəsi
- R. Qanye "Öyrənmənin şərtləri" nəzəriyyəsi
- D. Qoulman "Emosional zəka" nəzəriyyəsi
- K. Yunq "İntrovert və ekstravert şəxsiyyət"
- Şəxsiyyətin formalaşdırılması və inkişafı. Şəxsiyyətin formalaşdırılması və inkişafında məktəbin və müəllimlərin rolu.

3.2. Sınıfdə sağlam psixo-sosial mühitin yaradılması

- Sosial-emosional öyrənmə
- Təlim prosesində səmərəli öyrənmə mühitinin qurulmasının tələbləri və üstünlükləri. Təhlükəsiz öyrənmə mühiti
- Sınıfın idarəedilməsi mexanizmləri və strategiyalar (buzqıranlar)
- Sınıf otağının öyrətmə və öyrənmə mühitində funksiyası
- Effektiv müəllim-şagird, müəllim-valideyn münasibətləri
- Şagird davranışının idarə olunması
- Qısnama (bullinq)

Qiymətləndirmə cərcivəsinə aid qeydlər

1. Test imtahanında bütün fənlər, həmçinin metodika və pedaqogika üzrə namizədlərin bilik və bacarıqları həm nəzəri, həm də praktik şəkildə yoxlanılır.
2. Bütün fənlər, həmçinin metodika və pedaqogika üzrə namizədlərin tətbiqetmə, təhliletmə, problem həlletmə və s. bacarıqları praktik və situativ suallarla ölçülür.
3. Bütün fənlər, həmçinin metodika və pedaqogika üzrə sualların çətinlik dərəcəsi 3 səviyyədə müəyyənləşdirilir.
4. Test imtahanında bütün fənlər üzrə ümumi təhsil müəssisələrində istifadə olunan dərsliklərə istinad olunur. (Təqdim olunan mövzular daha çox diqqət yetirilməli olanlardır).
5. Azərbaycan dili (tədris dili və dövlət dili) fənləri üzrə MIQ imtahanında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan dilinin orfoepiya normaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 18 iyun 2021-ci il tarixli 175 Nəli qərarında *ae, ea, eə, əa, eo, üa, üə, au, ua, ue, uə* yanaşı saitlərinin işləndiyi sözlərin və tərkibində *ov, öv* hərf birləşmələri olan sözlərin tələffüzü ilə bağlı yeni qaydalar mövcud dərslikdə əksini tapmadığından bu yeni qaydaların tapşırıq predmeti olması hələlik nəzərdə tutulmur.
6. Tədris dilləri (Azərbaycan və rus), xarici dillər (ingilis, fransız, rus, alman) və Azərbaycan dili (dövlət dili) fənləri üzrə oxuyub-anlama bacarığının qarşısında qeyd edilən say mətnlərin miqdarını deyil, sualların miqdarını əks etdirir.
7. Ədəbiyyat fənni (hər iki bölmədə) üzrə mətn əsasında tapşırıqların verilməsi nəzərdə tutulur.
8. Ədəbiyyat fənni üzrə (hər iki bölmədə) verilmiş əsərlərin (əsasən X-XI siniflərdə keçilən) tam versiyasını oxumaq tövsiyə edilir.
9. Metodika və pedaqogika üzrə Azərbaycan dili (dövlət dili) fənni üzrə sualların Azərbaycan dilində, xarici dil (rus dili) fənni üzrə rus dilində verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

